

Motion till riksdagen 2011/12:Ju21

av **Maria Ferm m.fl. (MP)**
med anledning av prop. 2011/12:156

Resningsförfarandet i brottmål – återupptagande av förundersökning och rätt till biträde

Förslag till riksdagsbeslut

- ? Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en oberoende myndighet för resningsansökningar i brottmål.
- ? Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att bevara utredningsmaterial från förundersökningar, annat utredningsmaterial samt utredningsmaterial från förhandlingar i domstol.

Motivering

Resningsinstitutet bygger på respekten för den s.k. orubblighetsprincipen – dvs. att då en dom vunnit laga kraft ska den inte kunna bli föremål för förnyad prövning. Mot denna princip står intresset av att undanröja materiellt oriktiga domar, den s.k. sanningsprincipen. Resningsförfarandet är svenskt rättsväsendes yttersta och slutliga medel för att rätta till fel och allvarliga brister inom ramen för domstolsförfarandet. Genom resningen kan den som oskyldigt dömts för brott förklaras oskyldig och den som felaktigt dömts till skattetillägg befrias från detta. För att rättsväsendet ska ha allmänhetens förtroende krävs därför att de båda angivna principerna upprätthålls. I denna motion lämnar Miljöpartiet de gröna två förslag för att ytterligare förbättra enskildas rättssäkerhet vid ansökningar om resning.

En oberoende resningsmyndighet

Justitiekanslern bedrev under tiden september 2004–juni 2006 ett rättssäkerhetsprojekt som har redovisats till regeringen genom rapporten Felaktigt

Fel! Okänt namn på

dömda. I rapporten konstaterade justitiekanslern att det fanns behov av att vidta ett flertal åtgärder för att öka rättssäkerheten inom ramen för brottmålsprocessen, varav en är att i Sverige inrätta en oberoende myndighet för granskning av resningsansökningar. Ett av resultaten av justitiekanslerns utredning blev tillsättandet av Förundersökningsutredningen (Ju 2009:07), som överlämnat delbetänkandet Resningsförfarandet i brottmål – återupptagande av förundersökning och rätt till biträde (SOU 2009:98). Utredningen studerade närmare det system som finns i Norge med en självständig utredningsmyndighet i resningsärenden, Kommisjonen for gjenopptakelse av straffesaker, men lämnade inget förslag om självständig utredningsmyndighet. Det utreddes inte heller.

Det svenska brottmålsförfarandet är en tvåpartsprocess där åklagaren företräder staten och den tilltalade företräds av sig själv, en offentlig försvarare eller ett ombud. Åklagarens ställning är mycket stark och det är på åklagaren det ankommer att se till att utredningsåtgärder vidtas, för att utreda om myndigheten antingen själv ska tillstyrka en resningsansökan eller själv ta initiativ till en sådan. Även efter de sänkningar av beviskravet som föreslås i propositionen blir den resningssökande i mycket hög grad beroende av motpartens, dvs. åklagarens, bedömningar. Detta då det ankommer på den sökande att visa att det finns skäl för resning. I det s.k. fallet Ulf (JO 2007/08 s. 87) framförde således Justitieombudsmannen att det kan vara problematiskt om det finns ett motsatsförhållande mellan sökanden och Åklagarmyndigheten. I remissyttrandena över SOU 2009:98 har därför såväl Justitieombudsmannen som Advokatsamfundet förordnat att en särskild utredningsmyndighet för resningsärenden ska införas i Sverige. Justitieombudsmannen anför att ”riksåklagarens uppgift i resningsärenden borde kunna renodlas till att slå vakt om orubblighetsprincipen om det i vårt land infördes en fristående instans för utredning av om nya omständigheter och bevis kan dra lagakraftvunna domar i tvivelsmål [...] Jag anser att det finns anledning att åtminstone låta utreda om en sådan fristående instans bör inrättas även i vårt land och då också överväga om dess befogenheter bör begränsas till att avgöra om påståenden om felaktiga domar, ska utredas och i så fall verkställa utredning.” Advokatsamfundet anför för sin del att samfundet anser det vara mer i överensstämmelse med ett modernt synsätt på individens förhållande till det allmänna att låta ett fristående organ pröva sökandens begäran om utredningsåtgärder under resningsförfarandet.

Miljöpartiet delar såväl Justitieombudsmannens som Advokatsamfundets och Justitiekanslerns önskemål om att ett från åklagarväsendet fristående organ bör inrättas för att bistå enskilda i utredning om eventuella resningsgrunder för att dess utredning sedan ska kunna användas i resningsansökan i brottmål. Hur handläggningen ska ske och vilket närmare uppdrag myndigheten ska ha, bör bli föremål för särskild utredning. Genom ett införande av denna fristående myndighet stärks förtroendet för rättsstaten, och sannolikheten att oskyldiga döms minskar. Miljöpartiet anser således att riksdagen som sin mening bör ge regeringen till känna att en utredning ska tillsättas om hur ett fristående utredningsorgan för resningsansökningar kan se ut i Sverige.

Bevarande av material inför resningsansökan

I en ansökan om resning kan det förekomma att det åberopas omständigheter som ägt rum inom ramen för en huvudförhandling, exempelvis vad vittnen eller målsäganden framfört. Bestämmelserna i förordningen (1996:271) om mål och ärenden i allmän domstol och förordningen (1979:757) om protokollföring m.m. vid de allmänna förvaltningsdomstolarna om bevarande av ljud- och bildupptagning innebär att de gallras senast sex veckor efter det att målet eller ärendet avgjorts genom lagakraftvunnet avgörande. Att det kan vara av stort värde att kunna ha tillgång till dessa upptagningar vid behandling av resningsansökningar har därför framförts av Domstolsverket i deras remissvar. Såvitt kan förstås har denna fråga inte omfattats av vare sig Insynsutredningens betänkande (SOU 2008:93) Partsinsyn och ny teknik i domstol m.m. eller av direktivet för utvärderingen av reformen En modernare rättegång (Ju 2011:79). Vi anser att det är av stort värde att ljud- och bildupptagningarna som förts vid rättegångarna bevaras och kan användas vid kommande resningsansökningar. Närmare om hur detta kan ske och vilka konsekvenser detta kan få bör utredas i särskild ordning. Det kan även förekomma annat utredningsmaterial som på grund av bestämmelser om bevarande och gallring har gallrats och därför inte kan användas av den resningssökande. Även detta bör utredas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 14 juni 2012

Maria Ferm (MP)

Agneta Börjesson (MP)

Mehmet Kaplan (MP)